

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrť leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. septembra 1891.

Z Dolenjskega, 15. sept. 1891.

Zadnjič smo pisali, da sta dva dnevnika nam Slovencem preveč, da so naše moči za to breme nedostatne. Opozarjali smo nadalje na naš neugodni politični položaj, ki rodi med nami veliko nezadovoljnost. Iz te pa nastopajo razlike in skrajnosti v mišljenji, na eni strani pesimizen, na drugi radikalizem, in to, dokler je kaj moči v narodu, s toliko naravsko doslednostjo, kakor nastopajo n. p. za lakoto različne bolezni.

Na ta način smo vedili nastati radikalizem v Srbiji za kralja Milana vlade in vidimo ter obžalujemo ga zdaj na Češkem. Kaj drugzega je spravilo Mladočehe na površje, ko nezadovoljnost s sedanjim političnim položajem? Mladočehi, bi rekel, so izraz nezadovoljnosti češkega naroda. Zato se ni čuditi, ako tudi pri nas politična nezadovoljnost išče duška v naših časnikih. Ako se potem postavi eden naših dnevnikov še na stališče nemških konservativcev, ki nimajo čisto nič naših narodnih bolečin, potem je tudi tukaj navzkrižje z drugim našim dnevnikom gotovo. Za prepir med njima so bila torej tla dobro pripravljena. K vsemu temu se je pa, vedoma ali nevedoma, pridružil boj za naročnike.

Od svojega začetka „Slovenec“, kakor znano, ni bil dnevnik; namenjen je bil zagovarjati duhovsko stališče ter braniti duhovščino proti neopravičenim napadom. Ali možem, ki so odločevali njegovo osodo, ta omenjeni namen ni zadostoval; premenili so Slovence v dnevnik. A s tem je nastala nova politična doba na Kranjskem. Zakaj odslej se je skušalo izpodriniti starejši dnevnik, ob enem pa osnovati tudi neko posebno katoliško-politiško stranko. Žalibog, da so osnovatelji, kakor je vsa podoba, ravnali se tudi tukaj po vnanih, za nas neprimernih zgledih.

Čisto naravsko je namreč, ako se po drugih deželah, zlasti na Nemškem in Laškem, izdaje geslo: Snujte si svoje katoliške časnike, odvracajte vernike od veri sovražnega berila; zbirajte se v političnih rečeh pod svojo katoliško zastavo. Čisto primerno je to ondi, kjer so kakor

vemo, časniki skoraj brez izjeme v lažnjivo-liberalnih ali židovskih rokah in kjer je posvetna inteligencija večinoma veri in cerkvi nasprotna. Ali tega pri nas na Kranjskem, hvala Bogu, še ni. Mi lažiliberalcev nimamo, ker pri nas, kakor smo dokazali, niso mogoči, in naša narodna inteligencija se je vedno naslanjala na duhovščino kot zvesto tovarišico v boji za narodni obstanek. Vender se je tudi pri nas izdalo isto geslo: „Slovenski Narod“ je liberalen list in torej brezverski. In nekateri goreči duhovniki so hiteli po tem glasu ravnati ter ljudstvo celó z lece svariti pred njim. „Slovenski Narod“ se je branil, ne vselej srečno, a najmanj srečno, ko je vzel „Brus“ na pomoč. Tako je postajal boj vedno hujši. Porabile so se korenito obojestranske slabosti, včasih prav neljubezniyo. Tako n. pr. tisti nesrečni dopis iz Rusije, v katerem so se zatiralci narodov Nemci, Madžari in Lahi, naj se zovejo Crispi ali Pecci, imenovali izvržki človeštva. Da bi bil dopisnik med zatiralce narodov res tudi štel blagega starčka papeža, ki je zgolj dobrota in ljubezen do vseh narodov in ki sam krivico trpi od istih Lahov, skoraj ni verjetno in je tako nelogično, da večina bralcev ~~ne~~ misli na papeža; vsaj iz skušnje je znano, da so mnogi bralci šele potem, ko je „Slovenec“ hrup zagnal, da je papež razžaljen, jeli povpraševati, kdaj in kako. Pa recimo, da je bil dopisnik res tako surov, sme se vender za gotovo vzeti, da „Slovenski Narod“ ni imel tega namena ne po svojem programu, ne po svojih težnjah sploh, ker tudi ni imel niti najmanjšega vzroka. Zato je on tudi v slovesni izjavi izrekel obžalovanje, da se je po urednikovi nepazljivosti natisnila beseda, ki se je tolmačila za razžaljenje sv. očeta. Ali „Slovenec“ se za to izjavo ni menil, ter ponavlja še zdaj od časa do časa to očitanje, kar ni lepo, ker se na ta način ne grdi le časnik, ampak zlasti pred vnanim svetom, ki naših razmer ne pozna, pravi slovenski narod.

Tako se je zaneslo med naše ljudstvo in zlasti duhovščino toliko zdražbe in razburjenosti, da je za čudo. Pa vender bi bilo težko dokazati, da je „Slovenski Narod“

(kedaj vedoma proti veri pisal, ali ljudstvo namenoma pohujševal.

Ali duhovnike je napadal, porečete, s tem duhovščini veljavo jemal in tako tudi vero izpodkopaval. V tem je nekaj resnice. Le vpraša se, če niso bili ti napadi včasih opravičena kritika; zakaj, kdor javno deluje, podpada tudi kritiki; to velja za vsakega, za ministra in njegove uradnike, za ljudskega zastopnika in tudi za duhovnika. Saj je še pri neki priliki Graški „Volksfreund“ grajal celo ogrskega Primasa Simora, ko se je bil v državnem zboru ogrskem pohvalil, da je njegovo semenišče tako madžarsko, da v njem bogoslovci Slovaki svoj materni jezik pozabijo. Kritika je torej dopuščena, samo na resnico naj se opira in dostojna naj bo! Le žal! da mnogokrat ni taka.

Kar se tiče slovenske narodne inteligencije, mora potrditi vsak, kdor našo novejšo zgodovino pozna, da veri in cerkvi nikdar ni nasprotovala. Naj le bere ste-nografične zapisnike deželnega in državnega zbora, kdor ne verjame, in prepričal se bo, da so se slovenski narodni zastopniki, kedar koli je bilo treba, po svoji moči potegovali tudi za verske koristi in duhovščino našo vselej krepko branili proti napadom njenih nasprotnikov. Iz tega naj vsak sam presodi, je li pri nas treba snovati posebno katoliško-politiško stranko. Naj sklenem s primero: Če je kdo res bolan, temu utegne primerno zdravilo pomagati; če boš pa isto zdravilo silil zdravemu, ki ga ne potrebuje, utegneš doživeti, da se mu zdravje pokvari in ga narediš res bolnega. Zatorej caveant consules!

Dogodki na Hrvaškem.

Veliki župan Zagrebški Kovačević se je zagnal pred nekoliko tedni na nečuven način v madjarskem listu „Egyertetesu“ v škofa Strossmayra. Očital mu je, da pokončuje škofovske gozde ter da tako slabo gospodari s škofovskim imetjem, da ne bode njegovemu nasledniku niti toliko ostalo, da bi mogel živeti.

Vse nemško-židovsko-madjarsko in madjaronsko časopisje poseglo je po tem pamfletu s posebno slastjo ter mu dodalo svojih škodoželjnih opomenj. Celo listi, ki so sicer v svoji pisavi zmerni in dostojni, dali so se preslepiti in so mislili, da je na Kovačevićem obrekovanji vendar le nekoliko resnice, posebno ker si niso mogli domnevati, da bi tako visok uradnik mogel na tak način obrekovati.

Mi pa nismo niti za trenotek pomislili, ampak bili smo iz dna duše prepričani, da ni Kovačevićovo pismo nič drugega, nego klevetenje. Da se nismo motili, v dokaz nam je izjava upraviteljstva škofovega imetja, katero smo brali v „Obzoru“ z dne 11. septembra t. l. št. 207. Po tej izjavi prinaša zadnja leta škofovsko imetje do 140.000 gld. dohodka. Samo pšenice se je lani pridelalo nad 10.000 meterskih centov, drugega žita pa toliko, da se je v minolem letu pri jako nizkih cenah prodalo za

60.000 gld. Posestvo ima 1000 prasičev, 1000 ovac, 174 volov, 154 konj in 252 repov goveje živine čistega švicarskega plemena, katera se tako vzgledno vzreja, da je bila pred kratkim časom premovana. Zgradil se je v poslednjem času parni mlin ter mnogo gospodarskih poslopij po raznih selih. Zgorljiva poslopja so zavarovana za znesek 280.000 gld., nepremičnina pa za 220.000 gld. pri banki „Slaviji“, kateri se je plačalo zavarovalnine v znesku 5000 gld. za pet let naprej. Ko je zasedel škof Strossmayr škofovsko stolico, našel je glavnice 1478 gld. 82 kr., do danes se je pa narasla na 1 milijon in 600.000 gld. To je jasen dokaz, da ne bode treba stradati nasledniku škofa Strossmayra, ako se pomisli, da bodo znašali njegovi dohodki na leto nad 200.000 gld. Vse to pa turji dovolj jasno dokazuje, kako daleč sega strast in nesramnost, ko velja omadeževati moža čiste vesti in jasnega obraza, otemniti bliščečo zvezdo na avstro-ogrskem jugu.

Taka sredstva so pač spričevalo skrajne izprijenosti ter onemoglosti. Vsakdor pa ve, da ni to klevetanje naperjeno proti škofu Strossmayru kot privatni osebi, ampak proti Strossmayru kot mecenu hrvaškega naroda, kot najboljšemu Hrvat, proti političnemu orjaku, ob katerem se bodo prej ali slej vsi naporji Madjarov in madjaronov razbili.

Ker smo pa prepričani, da je temu tako, žali nas do srca vse, kar se je zadnje dni godilo v Zagrebu ter dokazalo žalibog dovolj jasno, da je res nehvaležnost zahvala sveta. Posebno kar se Istranov tiče, opustili bi bili oni po naši misli prav lahko one demonstracije, ki so kalile vesele dni marsikateremu gostu belega Zagreba ter bile vsaj po našem mnenju neumestne.

Saj vendar ne more nihče trditi, da ima Starčević in njegova stranka kakih posebnih zaslug za probujo narodne zavesti v Istri. Pač bi se lahko nasprotno trdilo, da bi Starčevićenci prišli gotovo mnogo prej do svojega namena, ako bi se menj prepirali o načelih in programih ter posnemali isterske rodoljube v tem, da bi v narodu hrvaškem — mi mislimo v priprostem ljudstvu — budili narodno zavest in narodni ponos. Vsakokratne volitve v sabor hrvaški jasno dokazujejo, da se je na Hrvaškem v tem pogledu mnogo zamudilo. Ako so na Hrvaškem nasilstva, gotovo se tudi v Istri v tem pogledu nič bolje ali še huje godi — in dvomimo, da bi bilo priprosto kmečko ljudstvo na Hrvaškem tako zadolženo pri nasprotnikih svojih, kakor je istersko. A vendar narodna zavest, narodni ponos, vedna dotika malobrojne hrvaške in slovenske inteligencije v Istri s kmetom dovedli so do uspehov, katerih bi se na Hrvaškem veselili prav iz srca.

Politični pregled.

Domače dežele.

Presvetli cesar je povabil ministerskega predsednika grofa Taaffeja, da ga bode spremljal pri potovanju na Češko. Grofu Taaffeju je odločeno stanovanje na Hradčinu.